

موانع و مشکلات فراراه صادرات برداشته می شود

تهران اعلام شد، پیش‌بینی می‌شود که ارزش صادرات غیرنفتی تا پایان سال جاری با ۹ درصد افزایش نسبت به سال ۷۵ به ۲ هزار و ۵۰۰ میلیون دلار بالغ شود که ۲ هزار میلیون دلار از این رقم را کالاهای بخش صنعت تشکیل خواهد داد.

آقای دکتر حبیبی از صادرکنندگان خواست ارز حاصل از صادرات خود را در زمان مطلوب وارد بازار کشور کنند تا با بانک مرکزی با مشکل مواجه نشوند.

وی گفت: انتقال ارز حاصل از صادرات به کشور، مشکل تأمین مواد اولیه واحدهای تولیدی را حل می‌کند و کارخانجات خواهند توانست با راندمان مطلوب به کار بپردازند.

وی یادآور شد: منافع کشور و حتی منافع کوتاه‌مدت صادرکنندگان اقتضا می‌کند زمان بهینه‌ای برای انتقال ارز حاصل از صادرات در نظر گرفته شود.

معاون اول رییس‌جمهوری گفت: بر صادرات باید محیطی ایجاد شود که اعتماد حکمفرما باشد و صادرکننده قبل از موعد مقرر با بانک مرکزی تسویه نماید. اعتماد متقابل بین صادرکننده و دولت باعث تسریع کار می‌شود و موانع و مشکلات مترتب بر امر صادرات به راحتی از میان برداشته می‌شود.

آقای حبیبی گفت: امروز تجربه برای صدور کالا به بخش‌های مختلف بازارهای صادراتی کسب شده است و به نظر می‌رسد مقررات مترتب بر صدور کالا به هر منطقه‌ای را بتوان به راحتی وضع کرد و از عدم ثبات قوانین و مقررات که باعث شکوه صادرکنندگان است، دوری جست.

وی از وزارت بازرگانی خواست طی تماس با صادرکنندگان، موانع موجود بر سر راه صادرات که در اثر تغییر قوانین و مقررات به وجود می‌آید را به دولت ارجاع دهد تا از این‌گونه تغییرات پرهیز شود و صادرات نظم و نسق مطلوب را بیابد.

آقای حبیبی گفت: در صادرات امروز جهان، دقت، اهمیت زیادی دارد و در مورد کالاهایی که ایران می‌تواند رقیب دیگر صادرکنندگان در بازارهای جهانی باشد، باید کیفیت، سرلوحه

با حضور آقای دکتر حسن حبیبی معاون اول ریاست‌جمهوری، وزرای بازرگانی، صنایع، جهاد سازندگی، معادن و فلزات و تعاون و نیز ده‌ها تن از مسؤولان وزارتخانه‌های اقتصادی، جمعی از صاحبان صنایع و صادرکنندگان کالاهای غیرنفتی، همایش عزم ملی برای صادرات روز ۲۹ مهرماه در سالن مبنا مرکز توسعه صادرات ایران برگزار شد.

در این همایش معاون اول رییس‌جمهوری اطمینان داد که دولت تمام تلاش خود را برای برداشتن مشکلات و موانع احتمالی بر سر راه صادرات به کار می‌گیرد.

دکتر حسن حبیبی خطاب به صدها تن از صادرکنندگان تولیدات صنعتی گفت: توسعه پایدار در گرو صادرات است. باید تولید کنیم و کشور را از اتکا به نفت رها سازیم.

وی از صادرکنندگان و تمامی صاحب‌نظران در امر صادرات خواست تا دیدگاه‌ها و روش‌های عملی خود را برای تقویت صادرات کشور ارایه دهند.

معاون اول رییس‌جمهوری اظهار داشت: دولت سعی می‌کند که مقررات صادرات را هماهنگ‌تر سازد.

دکتر حبیبی گفت: نظام اطلاع‌رسانی میان دولت و صاحب‌نظران و صادرکنندگان باید تقویت شود تا برپایه «اعتماد، قانونمندی و همکاری» راه توسعه پایدار را طی کنیم.

وی به صادرکنندگان توصیه کرد که تنها در اندیشه سود گذرا نباشند، چرا که بازارهای صادرات را باید با صدور کالاهای مرغوب و با کیفیت، برای سال‌های متمادی حفظ کرد.

ایران در شش‌ماه نخست سال ۷۶ حدود ۲ میلیون و ۷۸۶ هزار و ۶۴۵ تن کالا به ارزش بیش از ۲ هزار و ۸۸۷ میلیارد ریال به خارج صادر کرد که از نظر وزن ۱۲ درصد و از لحاظ ارزش ۱۸ درصد نسبت به صادرات مدت مشابه سال گذشته افزایش نشان می‌دهد.

در نیمه اول سال ۱۳۷۵ ارزش صادرات غیرنفتی کشور به رقمی بالغ بر ۲ هزار و ۴۴۵ میلیارد ریال رسید.

همچنین در همایش یک‌روزه «عزم ملی برای صادرات» در

کار تولید قرار گیرد. ضمناً باید مصرف داخلی کشور نظم پیدا کند تا صادرات افزایش یابد.

آقای دکتر حبیبی گفت: صادرکنندگان باید به سوی تولید و صدور کالاهایی گام بردارند که قابل رقابت در بازارهای خارجی باشد.

وی به بازار کشورهای آسیای میانه اشاره کرد و گفت: این کشورها بازار خوبی برای کالاهای ایران هستند، منتها ممکن است در حال حاضر در کوتاهمدت قدرت خرید بالایی نداشته باشند، ولی در درازمدت این قدرت را پیدا خواهند کرد. نباید سیاستی اتخاذ شود که کالاهای ایرانی در این بازارها بدنام شود. تجارت برای یک بار در بازار کشورهای آسیای میانه به امر صادرات ایران قطعاً لطمه وارد می‌کند. بازارهای این‌گونه کشورها در سال‌های آینده به‌صورت میلیاردری طالب کالا خواهند بود و بخش عمده‌ای از کالاهای خود را می‌توانند از ایران وارد کنند.

وی گفت: اگر صادرکنندگان موفق، تجربیات خود را مدون کنند، دولت خواهد توانست از نکات عمده آن استفاده کند و آنها را در تدوین مقررات به‌کار گیرد.

آقای حبیبی گفت: از این پس سعی خواهد شد مقررات هماهنگ شود و بحث و راه‌حل مشکلات و موانع در دولت متمرکز شود تا مرجع یکسانی برای تصمیم‌گیری در زمینه مقررات صادرات و واردات باشد. ضمناً سعی می‌شود با تشکیل یک نظام اطلاع‌رسانی دوسویه که جلسات صادرکنندگان از یک‌سو و دولت از سوی دیگر باشد، از مسایل موردنظر شما اطلاع حاصل شود.

آقای حبیبی خطاب به صادرکنندگان گفت: انشاءاً... با همکاری یکدیگر، اساس بر اعتماد و قانونمندی استوار خواهد شد. در قانونمندی سعی می‌شود مقررات منظم و از تغییرات مداوم آن جلوگیری شود و در زمینه اعتماد نیز سعی خواهد شد مقررات کنترلی روزبه‌روز به مقررات حمایتی و تشویقی تبدیل گردد.

آقای محمد شریعتمداری از دیگر سخنرانان این همایش بود که با اشاره به اهمیت صادرات در اقتصاد ایران، دیدگاه‌های خود در زمینه حیاتی بودن توسعه صادرات غیرنفتی را بیان داشت.

وی گفت: در ارتباط با رویکرد کشور به توسعه صادرات غیرنفتی، دلایل مختلفی را می‌توان برشمرد. نخست آنکه ذخایر

نفت ما روزی به پایان خواهد رسید. دوم، با رشد فعلی مصرف نفت در داخل کشور، سهم روزافزونی از تولید به مصرف داخلی اختصاص خواهد یافت و به مرور نفت کمتری برای صدور و تأمین نیازهای ارزی باقی خواهد ماند. برخی از کارشناسان معتقدند که با روند فعلی مصرف، در ۲۵ سال آینده، صادرات نفت ما حتی به صفر خواهد رسید. سوم، نوسانات قیمت‌های جهانی نفت بارها برنامه‌های رشد و توسعه کشور را دچار اختلال کرده است. چهارم، اگر هیچ یک از موارد فوق را نپذیریم و درآمدهای حاصل از صدور نفت را در حد ۱۵ میلیارد دلار ثابت فرض کنیم، باز هم نمی‌توانیم این درآمدها را برای تأمین نیازهای ارزی فزاینده خود کافی بدانیم.

وی گفت: در سال ۱۳۵۲ درآمد حاصل از صدور نفت و گاز ۱۸/۸ میلیارد دلار و جمعیت کشور ۲۲ میلیون نفر بود، یعنی درآمد سرانه نفتی ما ۵۸۷ دلار بود. در سال ۱۳۷۵ درآمدهای حاصل از صدور نفت و گاز حدود ۱۹/۲ میلیارد دلار و جمعیت کشور ۶۰/۵ میلیون نفر بود. این دو رقم، سهم سرانه نفتی ما را به ۲۱۷ دلار کاهش داده است و پیش‌بینی می‌شود در سال ۱۴۰۰ با جمعیت ۱۰۰ میلیونی کشور، سهم سرانه ما از محل صادرات نفت به ۱۵۰ دلار برسد.

البته عنایت دارید که این ارقام، درآمدهای اسمی هستند نه قدرت خرید واقعی. اگر در نظر آوریم که شاخص قیمت‌های دلاری صادرات جهان از رقم ۱۰۰ در سال ۱۳۵۲ به رقم ۷۸۹ در سال ۱۴۰۰ افزایش خواهد یافت و بدین ترتیب قدرت خرید درآمد سرانه نفتی ما از ۵۸۷ دلار در سال ۱۳۵۲ به حدود ۱۹ دلار در سال ۱۴۰۰ خواهد رسید.

آقای شریعتمداری با تأکید بر اینکه چنین درآمندی به‌هیچ‌وجه برای رفع نیازهای اساسی جمعیت کشور و خرید کالاهای سرمایه‌ای و انتقال فن‌آوری‌های جدید کافی نخواهد بود، گفت: پس لاجرم باید به دنبال صادرات غیرنفتی رفت. البته از جهات تشویق تولید، بهبود کیفیت کالاها، حضور در مجامع و بازارهای جهانی، توازن تراز بازرگانی بدون احتساب درآمدهای نفتی، رفع دوگانگی‌های اقتصادی و ایجاد امواج درآمدی و تشویق سرمایه‌گذاری نیز گسترش صادرات سودمند می‌باشد.

ممکن است برخی بگویند توسعه صادرات تنها راه ممکن نیست و با ایجاد صنایع جایگزین واردات نیز می‌توان نیازهای

میلیارد دلار و ۲۲/۵ میلیارد دلار است. البته ما مسایل و مشکلاتی نظیر جنگ تحمیلی، محاصره اقتصادی و... داشته‌ایم. اما حتی پیش از وقوع این حوادث نیز سهم ما در تجارت جهانی رو به کاهش بود.

به عقیده بنده، علت اصلی این امر همان سیاست نگاه به داخل و عدم توجه به صادرات و بازارهای قراسوی مرزها بوده است. در این سیاست، صادرات را به عنوان عامل پسماند نسبت به درآمدهای نفتی مورد توجه قرار می‌دهند.

آقای شریعتمداری با اشاره به فرمایشات مقام معظم رهبری تأکید کرد: باید فرمایش نورانی مقام معظم رهبری در خصوص ضرورت توسعه صادرات غیرنفتی و عدم اتکا به درآمدهای نفت و مضررات تک‌محصولی همواره نصب‌العین ما باشد.

«آرزوی حقیقی من این است که با تلاش و غیرت عموم ملت ایران، به‌ویژه کارگزاران پرتلاش، روزی قادر باشیم در چاه‌های نفت را ببندیم و اقتصاد کشور را بر اساس منابع غیرنفتی بنا کنیم و در این صورت است که خدمت بزرگی به نسل امروز و آینده کشور کرده‌ایم.»

همان‌گونه که می‌دانید در نخستین برنامه توسعه اقتصادی کشور پیش‌بینی شده بود که از محل صدور کالاهای غیرنفتی طی سال‌های ۷۲-۱۳۶۸ بالغ بر ۱۷/۸۳۶ میلیارد دلار درآمد ارزی عاید کشور شود. در عمل، طی دوره مزبور تنها ۱۱/۷۳۹ میلیارد دلار کالای غیرنفتی صادر شد. در نتیجه حدود ۶۶ درصد هدف‌های کمی برنامه تحقق یافت.

در برنامه دوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی، برای صادرات کشور طی سال‌های ۷۸-۱۳۷۴ یک هدف کمی ۲۷/۵ میلیارد دلاری در نظر گرفته شده است. طی سال‌های ۱۳۷۴ و ۱۳۷۵ جمعاً ۶/۴ میلیارد دلار کالای غیرنفتی به خارج صادر شده است. پیش‌بینی می‌شود که تا پایان سال ۱۳۷۶، ارزش صادرات غیرنفتی امسال به ۲/۶ میلیارد دلار برسد. لذا ظرف ۳ سال اول برنامه تنها ۱۰ میلیارد دلار از هدف‌های کمی زیربخش صادرات غیرنفتی تحقق خواهد یافت. ۱۷/۵ میلیارد دلار باقیمانده باید طی سال‌های ۱۳۷۷ و ۱۳۷۸ محقق گردد. این امر به سیع تمام امکانات و باور و عزم ملی نیاز دارد.

وزیر بازرگانی یادآور شد: مکرر شنیده‌اید که براساس برآورد کارشناسان، سهم جمهوری اسلامی ایران از کل تجارت جهانی علیرغم دارا بودن ذخایر عظیم طبیعی و

اسی کنسور را برطرف نمود. تجربه خود ما و برخی از کشورهای جهان نشان داده است که این راه، ما را به سرمنزل مقصود نخواهد رساند، زیرا صنایع جایگزین واردات خود نیاز به مواد اولیه و ماشین‌آلات دارند و همواره متقاضی ارز هستند. به علاوه تولید برای بازار داخلی و در پناه حمایت‌های تجاری معمولاً نتیجه‌ای جز محدودیت مقیاس تولید و بالا رفتن قیمت و کیفیت نازل کالاهای تولیدشده به دنبال ندارد و مباحثی نظیر ارتقاء کارایی و نوآوری و ابداع، زمینه‌ای برای حضور پیدا نمی‌کنند. نتیجه این سیاست آن می‌شود که محصولات این صنایع به سرعت منسوخ می‌شوند و مصرف‌کننده داخلی که برترخواه و نوگراست، به تدریج به جمع متقاضیان ارز برای واردات می‌پیوندد، اما همان‌طور که اشاره شد، ارز چندانی برای پاسخ به این تقاضاها وجود ندارد.

وزیر بازرگانی گفت: آمارهای جهانی به‌روشنی نشان می‌دهند که در خلال دهه‌های اخیر، کشورهای موفق بوده‌اند که در راهبردهای تجاری خود نگاه دقیق و مستمری به بازارهای جهانی داشته‌اند. در بلندمدت بین رشد تولید ناخالص داخلی و رشد صادرات این کشورها همبستگی بسیار بالایی را می‌توان ملاحظه کرد. آمارهای منتشره در جدیدترین گزارش تجارت و توسعه (آنکاد) به وضوح نشان می‌دهد که در کشورهای تازه صنعتی‌شده آسیا، سهم صادرات در تولید ناخالص داخلی دائماً رو به افزایش بوده است. وقتی به سهم این کشورها در صادرات جهان نگاه می‌کنیم، تصویر مشابهی به چشم می‌خورد.

طی سال‌های ۹۶-۱۹۶۵ سهم کره جنوبی در صادرات جهان از ۰/۰۹ درصد به ۲/۴۷ درصد و سهم مالزی از ۰/۸۸ درصد به ۱/۴۹ درصد رسیده است. در مورد تایوان، اندونزی و سنکاپور نیز روند مشابهی دیده می‌شود. اما در مورد کشور ما علیرغم صادرات نفت و افزایش قیمت آن، سهم ما در صادرات جهان از ۰/۶۹ درصد به ۰/۴۳ درصد کاهش یافته است.

اگر جمعیت، مساحت، منابع طبیعی و نیروی انسانی را ملاک قرار دهیم، به وضوح می‌بینیم که سهم ما در تولید تجارت جهان نباید کمتر از ۱ درصد باشد. با این حساب تولید ناخالص داخلی ما باید حدود ۲۵۰ میلیارد دلار و کل صادرات ما حدود ۵۲ میلیارد دلار باشد. می‌دانیم که متأسفانه چنین نیست. ارقام واقعی تولید و صادرات ما به ترتیب حدود ۱۰۵

طریق توسعه صادرات است. متأسفانه این باور ملی هنوز به طور قطعی و کامل ایجاد نشده است و هر گاه مشکلی در زمینه عرضه داخلی کالاها و افزایش قیمت‌ها پیش می‌آید، نگاه‌ها متوجه صادرات می‌شود و تندباد حوادث سیاسی - اقتصادی این نهال ضعیف را به شدت می‌لرزاند.

اگر صدور فلان کالا، باعث افزایش قیمت آن می‌شود، در عوض با ارز حاصله، می‌توان مواد اولیه ده‌ها کالای دیگر را وارد کرد و با افزایش تولید آنها، قیمت‌ها در بازار کاهش می‌یابد. وقتی جلوی صادرات یک کالا گرفته شود، مازاد تولید باعث کاهش قیمت آن کالا در بازار داخلی می‌شود و نتیجه این کاهش قیمت - آن هم در شرایط تورمی - کاهش تولید آن کالا در سال بعد است.

از سوی دیگر، چون کالایی صادر نشده و ارزی حاصل نگردیده، درآمدهای ارزی کشور کاهش می‌یابد و ارز کمتری در اختیار صنایع متقاضی ارز برای واردات قرار می‌گیرد. بنابراین تولیدات آنها نیز به ناچار کاهش می‌یابد و با کاهش عرضه، قیمت آنها بالا می‌رود. پس در مجموع می‌توان گفت که با جلوگیری از صادرات، رشد اقتصادی کشور کاهش می‌یابد. بنده این مثال را در مورد یک کالا زدم، اگر آن را به تعداد زیادی از کالاها تعمیم دهیم، به نتایج بسیار وخیم‌تری می‌رسیم.

دینی و بی‌اعتنایی به صادرات غیرنفتی، لطمه جدی به اقتصاد ما زده است. برای جبران عقب‌ماندگی‌های قبلی لازم است در این بینش، تحولی اساسی صورت گیرد. تازه با این وجود نیز راه درازی در پیش خواهیم داشت. فرضاً اگر خواهیم تا سال ۱۴۰۰، سهم جمهوری اسلامی ایران را در تجارت جهانی به ۱ درصد (معادل ۲۰۰ میلیارد دلار) برسانیم، متوسط رشد سالانه صادرات غیرنفتی ما باید رقمی حدود ۱۸ درصد در سال باشد. این در حالی است که در برنامه دوم توسعه اقتصادی کشور برای صادرات غیرنفتی رشدی معادل ۸/۴ درصد در نظر گرفته شده است.

اگر خواهیم تا سال ۱۴۰۰ به این نرخ رشد قناعت کنیم، در آن سال صادرات غیرنفتی ما حدود ۲۰ میلیارد دلار یا ۰/۱ درصد صادرات جهان خواهد بود. سؤال اساسی اینجاست که به چه دلیل کشوری با این جمعیت، مساحت و منابع خدادادی باید از یک‌دهم سهم طبیعی خود در تجارت جهان برخوردار باشد و صادرات اصلی آن را فرش و پسته و مواد خام و

استعدادهای شگرف و موهبت‌های الهی کمتر از ۰/۴ درصد است. این رقم به هیچ وجه با امکانات و توانمندی‌های میهن اسلامی ما مطابقت ندارد و بایستی همه دست در دست هم یکدل و یکصدا در جهت گشودن بازارهای جدید و افزایش حضور در صحنه‌های پیچیده تجارت جهانی و رفع مشکلات و موانع بکوشیم.

دولت با طراحی و اجرای خطمشی‌های اساسی در برنامه دوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشور برای افزایش صادرات، مجدانه به میدان آمده است و اگر لازم باشد بر عمق و وسعت مشارکت خود خواهد افزود.

همه می‌دانیم که حیات اقتصادی ما در گرو تولید و صادرات بیشتر است. لذا باید در تمام برنامه‌های اقتصادی، صادرات محور قرار گیرد. اعطای موافقت‌های اصولی فقط برای تأمین نیازهای داخلی صورت نگیرد، سیاست‌های پولی و ارزی، مالی، بانکی، گمرکی و حمل و نقل بر محور توسعه صادرات، طراحی و تنظیم و اجرا گردد.

سیستم بانکی اگر بخواهد کمکی جدی برای تولید و صادرات به‌شمار آید باید اصلاح شود. مادامی که سیاست‌های پولی حاکم بر فعالیت‌های اقتصادی باشد، صادرات اوج نمی‌گیرد. به علاوه به سبب آنکه این سیاست‌ها بیشتر مقطعی و غیرشفاف و بی‌ثبات هستند، فواید ناای خود را نیز به تمام کامل ظاهر نمی‌سازند.

اقتدار و اختیارات وزارت بازرگانی متناسب با انتظارات مردم و مسئولان از آن نیست و تعدد مراکز تصمیم‌گیری، اجرایی و تفوق سیاست‌های بخشی بر سیاست‌های ملی در کارایی و اثربخشی اقدامات و سازوکار اجرایی آن مشکل جدی ایجاد می‌کند.

هم‌چنین از نقطه نظر تخصیص امکانات و بودجه، تأمین نیروی انسانی کارشناس و متبحر و نیز شفافیت مقررات صادرات و واردات و ثبات آنها و نیز تجدیدنظر اصولی و جدی در سازوکار تعرفه‌ها، باید وزارت بازرگانی محوریت پیدا کند تا بتواند به خوبی از عهده وظایف ملی خود به‌ویژه در مبحث گسترش صادرات غیرنفتی در مقیاس اهداف کمی برنامه دوم برآید.

آقای شریعتمداری با ذکر این جمله که «باید به سوی صادرات رفت» گفت: برای این منظور ابتدا بایستی در ما این باور و عزم ملی ایجاد شود که راه توسعه اقتصادی کشور از

تخصیص منابع لازم صورت پذیرد. اما تا زمانی که امنیت مالکیت و ثبات قوانین و مقررات حاکم بر تولید و تجارت برقرار نباشد، برنامه‌ریزی و سرمایه‌گذاری بلندمدت در طرح‌های اقتصادی جدی گرفته نخواهد شد. قوانین و مقررات هنگامی از ثبات لازم برخوردار می‌شوند که تهیه و تصویب آنها با مطالعه همه‌جانبه‌ای از پیامدهای احتمالی صورت گیرد و قانون‌گذاران و مجریان خود را آماده پذیرش آنها نمایند و بهای هر سیاست را به‌درستی تعیین و پرداخت نمایند و از شکیبایی لازم برای به‌بار نشستن آن سیاست‌ها بهره‌مند باشند.

حضور مؤثر در بازارهای جهانی مستلزم رقابتی تنگاتنگ است. بدین‌منظور باید زمینه‌های این رقابت به نحو مناسب فراهم گردد. با لغو انحصارات و امتیازات، شفافیت قوانین و سیالیت عوامل تولید و تخصیص بهینه آنها و کارایی مدیریت، زمینه‌های رقابت در داخل تأمین و تقویت می‌گردد. در بعد ارتباط با جهان خارج نیز، با حمایت‌های تجاری سنجیده از تولیدات آتی‌دار و مزیت‌دار داخلی می‌توان انگیزه رقابت را حفظ و تقویت نمود. البته رقابت تنها به قیمت محدود نمی‌شود. در عصر حاضر، سرعت در انجام مبادلات و توان پاسخ سریع به نیاز خریداران نیز اهمیت بسیاری یافته است. این امر مستلزم داشتن آمار و اطلاعات به‌هنگام، احتساب از دیوان‌سالاری و استفاده از روش‌های نوین در مبادله کالاها و خدمات و کارایی مذاکرات تجاری و در یک کلام رسیدن به کارایی تجاری است.

بدیهی است که صدور ۲۰۰ میلیارد دلار کالا (سهام فرضی ما در تجارت جهانی به میزان ۱ درصد در سال ۱۴۰۰) با روش‌های فعلی و با بهره‌گیری از نیروی انسانی غیرمتخصص موجود به‌هیچ وجه عملی نخواهد بود. بنابراین در کنار رقابت با استانداردهای رایج در تولید و مبادله کالا، بحث آموزش و تجهیز نیروی انسانی و انجام تحقیقات کاربردی و بهره‌گیری از سخت‌افزارها و نرم‌افزارهای نوین رایانه‌ای در جهت افزایش کارایی تجاری از دیگر رویکردهای اصلی در بخش بازرگانی خواهد بود.

همچنین لازم است تا از تجارب کشورهای موفق و نیز ره‌آوردهای نوین علمی و فنی در امر بازاریابی استفاده مناسبی به‌عمل آید. بررسی همه‌جانبه توزیع جغرافیایی صادرات غیرنفتی و جلوگیری از وخامت رابطه مبادله کالایی و

رویکرد بازرگانی در کشور ما باید به‌طور اساسی متحول شود. ادامه برنامه‌ها و سیاست‌های انفعالی در این زمینه نتیجه‌ای جز تضعیف بیشتر موقعیت اقتصادی و سیاسی کشور در عرصه‌های بین‌المللی به‌بار نخواهد آورد.

آقای شریعتمداری گفت: تولید کالاهای قابل صدور در بخش‌هایی چون صنعت، معدن و کشاورزی صورت می‌گیرد. وظیفه اصلی بخش بازرگانی آن است که با فراهم‌سازی ساختارها و بسترهای مناسب، از سویی زمینه‌های حمایت از تولید و از دگرسو شرایط لازم جهت سوق دادن بخش‌های تولیدی کشور به سوی صادرات و دسترسی سهل و آسان به بازارهای جهانی را فراهم نماید. اولین و شاید مهم‌ترین قدم در این راه آن است که فرهنگ صادرات در کشور تقویت شود و به صورت یک عزم و باور ملی درآید. تا چنین تحولی صورت نگیرد و نگرش به صادرات و راهبردهای آن نهادینه نشود، قانون‌گذاران، سیاست‌گذاران و مجریان این قوانین و سیاست‌ها و عاملین اقتصادی، مشکلات صادرات غیرنفتی را فرعی و قابل مانور می‌دانند. در نتیجه زمینه‌های لازم برای نیل به اهداف مهم کمی و کیفی صادرات فراهم نخواهد شد و فشارهای ناشی از جو سیاسی - اقتصادی جامعه می‌تواند به صادرات زیان وارد آورد.

رویکرد دیگری که در این راستا اهمیت می‌یابد، هماهنگی کلیه سیاست‌های اقتصادی کشور اعم از سیاست‌های ارزی، صنعتی، پولی و مالی بر محور سیاست‌های تجاری می‌باشد. صرف اتخاذ استراتژی توسعه بر مبنای تشویق صادرات برای رسیدن به هدف کلان موردنظر کفایت نخواهد کرد، این هدف هنگامی محقق خواهد شد که سیاست‌های صنعتی (در زمینه زمینه ایجاد و توسعه صنایع)، سیاست‌های ارزی (در زمینه تخصیص ارز و تعیین نرخ معقولانه برابری آن)، سیاست‌های پولی (در زمینه تخصیص اعتبارات ریالی) و سیاست‌های مالی (در ارتباط با هزینه‌های عمرانی و مشوق‌های مالیاتی) با سیاست‌های تجاری کشور هماهنگی و همخوانی لازم را داشته باشند.

وزیر بازرگانی یادآور شد: مطلب دیگری که در این ارتباط حایز اهمیت است، امنیت اقتصادی و ثبات قوانین و مقررات حاکم بر تولید و تجارت می‌باشد. صدور کالا مستلزم تولید کالا است و برای تولید کالا باید برنامه‌ریزی و سرمایه‌گذاری و

کشوری و بهره‌گیری از اهرم‌های اقتدار نظام در جهت گسترش صادرات غیرنفتی و بالا بردن قدرت چانه‌زنی و تسهیل دسترسی به بازارهای جهانی ضروری است.

در نهایت، لازم است که در کنار بهره‌گیری از مزیت‌های نسبی طبیعی کشور، خلق مزیت‌های نسبی جدید مورد توجه و عنایت خاص قرار گیرد تا در روند رشد و توسعه کشور بتوان این مزیت‌ها را جایگزین مزیت‌های نسبی منسوخ نمود.

وی در پایان سخنان خود گفت: ضروری است که در کنار بهره‌گیری از مزیت‌های نسبی طبیعی کشور، خلق مزیت‌های نسبی جدید مورد توجه و عنایت خاص قرار گیرد تا در روند رشد و توسعه کشور بتوان این مزیت‌ها را جایگزین مزیت‌های نسبی منسوخ‌شده کشور نمود. بدیهی است که خلق مزیت‌های نسبی جدید مستلزم رویکردی متفاوت به یارانه و سیاست‌های تجاری، صنعتی، ارزی، پولی و مالی است و تحقیق و توسعه نقشی اساسی و مهم در آن ایفا می‌نماید. در این رویکرد ما منتظر نمی‌شویم که جهان به ما دیکته کند که چه کالاهایی را می‌توانیم تولید و صادر کنیم، بلکه با هدف‌گیری بخش‌های استراتژیک و حمایت هدفمند از آنها، این ما هستیم که توانایی خود در تولید و صدور کالا را به جهان تحمیل می‌کنیم و در زمینه‌های تعیین شده به‌عنوان صادرکننده عمده در بازارهای جهانی مطرح می‌شویم.

پس از سخنان وزیر بازرگانی، آقای مهندس غلامرضا شافعی وزیر صنایع با اشاره به عملکرد صادرات صنعتی وزارت صنایع در سال‌های پس از جنگ تحمیلی گفت: طی سال‌های ۱۳۶۸ تا پایان سال ۱۳۷۲ جمعاً مبلغ ۱۲۸۶ میلیون دلار کالاهای صنعتی به خارج از کشور صادر شده است که قریب ۱۱ درصد از کل صادرات غیرنفتی کشور به ارزش ۱۱۷۱۹ میلیون دلار بوده است.

صادرات صنعتی سال ۱۳۷۳ بالغ بر ۸۹۰ میلیون دلار با سهمی برابر ۱۸/۴ درصد از کل صادرات غیرنفتی کشور یعنی ۴۸۲۵ میلیون دلار بوده است.

در سال ۱۳۷۴ با توجه به سیاست‌های جدید ارزی کشور، کل صادرات غیرنفتی به ۲۱۶۶ میلیون دلار کاهش یافت که به تبع آن صادرات صنعتی نیز به رقم ۷۵۹ میلیون دلار تنزل پیدا کرد. مع‌الوصف سهم صادرات صنعتی در این سال به ۳۲/۵ درصد افزایش یافت.

در سال ۱۳۷۵ خوشبختانه صادرات صنعتی کشور، با برخورداری از رشدی ۵۴ درصدی به رقم ۱۱۷۰ میلیون دلار افزایش یافت و سهم صادرات صنعتی نیز از ۲۲/۵ درصد به ۲۵ درصد فزونی پیدا کرد. در این سال صادرات غیرنفتی کشور به رقم ۳۲۱۰ میلیون دلار رسید.

در سال جاری، طی شش ماه نخست، صادرات صنعتی وزارتخانه بالغ بر حدود ۶۲۱ میلیون دلار گردیده است. سهم صادرات صنعتی در کل صادرات غیرنفتی کشور در این مدت ۳۷/۶ درصد می‌باشد.

وی سپس به اهداف صادراتی وزارت صنایع اشاره کرد و گفت: هدف صادراتی سال جاری، حدود ۱۹۱۲ میلیون دلار برآورد شده است. برای سال آتی ۲۸۰۰ میلیون دلار و برای سال ۱۳۷۸ یعنی سال پایانی برنامه دوم، رقم ۳۲۰۰ میلیون دلار پیش‌بینی شده است. بدین ترتیب اگر فرض کنیم ۸۰ درصد هدف‌گذاری‌های انجام شده تحقق پذیرد، جمع صادرات صنعتی کشور بالغ بر ۸۳۲۹ میلیون دلار طی برنامه دوم خواهد شد که سهمی معادل ۳۰ درصد از کل صادرات غیرنفتی پیش‌بینی شده در برنامه دوم یعنی رقم ۲۷/۵۲۷ میلیون دلار را تشکیل می‌دهد.

بر اساس مطالعات انجام شده وزارت صنایع تحت‌عنوان «چشم‌انداز آینده ساختار تولید و صادرات صنعتی ایران - افق ۱۴۰۰» و بر پایه گزینه رشد ۸ درصد برای اقتصاد ملی، صادرات کالایی و خدماتی کشور در سال یادشده باید بالغ بر ۱۷۶،۴۰۰ میلیون دلار گردد که سهم صادرات کالاها و خدمات صنعتی در آن می‌باید به رقم ۱۵۰،۰۰۰ میلیون دلار یعنی ۸۵ درصد از کل صادرات غیرنفتی کشور برسد. برای تحقق این اهداف، ضروری است که الزامات و راهبردهای مربوطه جامه عمل پوشد.

وزیر صنایع سپس به ذکر برنامه‌های صادراتی وزارت صنایع پرداخت و گفت: برای تحقق اهداف صادراتی سال جاری یعنی دستیابی به رقم ۱۹۱۲ میلیون دلار صادرات صنعتی، برنامه‌ریزی‌های زیر به عمل آمده است:

- تعیین اقلام عمده صادراتی حسب ۸ رشته صنعتی و همچنین صادرات خدمات فنی و مهندسی و برآورد کمی صادرات برای هر یک از اقلام صادراتی طی سال جاری
- تعیین شرکت‌های عمده صادراتی صادرکننده اقلام موردنظر جهت انجام حمایت‌ها و پشتیبانی‌های لازم از آنها

۱۱- بررسی و آرایه روش‌های مناسب جهت تجهیز واحدهای تولیدی صادراتی در زمینه بسته‌بندی

۱۲- تجدیدنظر در قوانین و مقررات مربوطه در امر توسعه صادرات صنعتی و تدوین مقررات لازم در صورت نیاز

۱۳- تلاش برای مطالعه اصلاح ساختار سازمانی و تشکیلاتی متناسب با «استراتژی توسعه صادرات صنعتی»

۱۴- حضور فعال و مؤثر و تلاش برای برگزاری مستمر جلسات شورای عالی صادرات و تهیه و آرایه پیشنهاد دستور کار آن به دبیرخانه شورا

وی با اعلام آمادگی وزارت صنایع برای تشریک مساعی با وزارت بازرگانی و مرکز توسعه صادرات ایران و سایر دستگاه‌های ذی‌ربط در جهت هدف‌گذاری‌های سالانه صادرات غیرنفتی کشور و نیز انجام برنامه‌ریزی‌های لازم گفت: پیشنهاد می‌نمایم که در قطعنامه همایش، کمیته‌ای فرعی از شورای عالی صادرات با ریاست جناب آقای خسرو تاج، معان محترم وزیر بازرگانی و رییس مرکز توسعه صادرات ایران، مأموریت یابد تا اهداف کمی صادرات کالاها و خدمات در سال ۱۳۷۷ را با توجه به اهداف برنامه‌های اول و دوم و عملکرد صادرات غیرنفتی کشور از هم‌اکنون طراحی و حداکثر تا پایان دی‌ماه ۱۳۷۶ جهت تصویب به شورای عالی صادرات آرایه نماید.

آقای شافعی در بخشی از سخنان خود به موانع و مشکلات صادرکنندگان صنعتی اشاره کرد و گفت: از مهم‌ترین موانع و مشکلات صادرکنندگان صنعتی به موارد زیر اشاره می‌گردد:

- وابستگی و اتکا شدید صنعت به منابع ارز نفتی
- کمبود شدید نقدینگی
- کهنگی ماشین‌آلات و تجهیزات در برخی از رشته‌های صنعتی
- عدم تناسب رشد صنعت کشور با توسعه صنعتی جهان
- بلااستفاده ماندن درصد قابل ملاحظه‌ای از ظرفیت‌های تولیدی موجود در برخی از رشته‌ها و ناتمام ماندن بسیاری از طرح‌های صنعتی در حال احداث در ارتباط با ایجاد ظرفیت‌های جدید تولیدی
- ناپایداری و بی‌ثباتی نسبی قوانین و مقررات و سیاست‌های اداری و اقتصادی کشور
- وجود پاره‌ای قوانین و مقررات دست‌وپاگیر و مانع‌زای تولید و صادرات

- تعیین بازارهای عمده صادراتی و سهمی که از هر بازار باید تحصیل شود.

علاوه بر هدف‌گذاری‌ها و برنامه‌ریزی‌های یادشده، انجام تمهیدات و اقدامات زیر نیز در برنامه کار قرار گرفته است:

۱- فضا سازی و ایجاد بستر فرهنگی مناسب برای توسعه صادرات صنعتی کشور در وزارت صنایع، از طریق محور قرار دادن «توسعه صادرات صنعتی» در سیاست‌گذاری‌ها، سرمایه‌گذاری‌ها، درخواست هدف‌گذاری کمی صادرات صنعتی در تمام استان‌های کشور توسط هر یک از ادارات کل صنایع ذی‌ربط، طرح مسایل مهم صادرات صنعتی در جلسات هر دو هفته یک بار شورای صادرات وزارت صنایع و ...

۲- شناسایی مسایل و مشکلات موجود در وزارتخانه و سیاست‌گذاری برای رفع آنها

۳- اتخاذ سیاست‌های مناسب برای مزیت‌سازی و ایجاد تنوع بیشتر در تولیدات صنعتی از جمله تخصیص ۵۰ درصد ارز تشویقی به صادرکنندگان اقلام و خدمات صنعتی، تسهیل تأمین اقلام موردنیاز واحدهای تولیدی صادراتی از طریق ورود موقت و ...

۴- بهره‌گیری بیشتر از نمایشگاه‌های بین‌المللی، منطقه‌ای و تخصصی در داخل و خارج کشور

۵- بهره‌گیری از مذاکرات دوجانبه و چندجانبه، اجلاس‌های کمیسیون مشترک، و تبادل هیأت‌های سیاسی و اقتصادی برای تحقق اهداف پیش‌بینی شده

۶- اعزام هیأت‌های بازاریابی و بازرگانی به کشورهای موردنظر

۷- انجام مطالعات لازم جهت شناخت و راهیابی برای کاهش بوروکراسی و حذف مراحل غیرضرور صدور کالا و خدمات صنعتی با همکاری دستگاه‌های ذی‌ربط نظیر توافقنامه منعقد با وزارت بازرگانی در ارتباط با مجوز صدور اقلام صنعتی و ...

۸- انجام تبلیغات مناسب برای معرفی کالاهای صادرات صنعتی در بازارهای موردنظر

۹- انجام مطالعات تحقیقاتی لازم، تا به حال سه مطالعه پایه در رابطه با «استراتژی توسعه صادرات صنعتی» و «منشور صادرات» انجام شده است.

۱۰- برگزاری دوره‌های آموزشی لازم برای کارآمد نمودن نیروهای انسانی

۷- لزوم ایجاد مراکز طراحی صنعتی و بسته‌بندی برای صادرات.

۸- لزوم ایجاد تشکیلات مناسب جهت توسعه صادرات در خارج از کشور.

۹- ضرورت محور قرار گرفتن «توسعه صادرات غیرنفتی» توسط سفارتخانه‌های جمهوری اسلامی ایران در خارج از کشور.

۱۰- لزوم تسجیدینظر در تنظیم روابط اقتصادی با کشورهای طرف همکاری در راستای تحقق اهداف صادراتی و تلاش برای تقویت همکاری‌های منطقه‌ای و گسترش همکاری‌های جنوب جنوب

۱۱- تدوین نظام تشویق صادرات.

۱۲- اصلاح ساختار اداری و اقتصادی کشور، متناسب با «استراتژی توسعه صادرات غیرنفتی».

بی‌شک این سرآغاز کار بزرگی است که با جد و جهد و تعاون و همکاری و همدلی با یکدیگر در راه اعتلای نظام مقدس جمهوری اسلامی ایران راه‌گشای تحقق عینی استقلال اقتصادی کشور، افزایش اشتغال و رفاه عمومی مردم و حضور توأم با عزت عوامل اقتصادی کشورمان در بازارهای منطقه‌ای و جهان خواهد شد.

آنگاه آقای حمید طیبی یکی از کارشناسان امر صادرات غیرنفتی با طرح مسایل کارشناسی صادرات کالاهای غیرنفتی گفت: سیاست توسعه اقتصادی کشور هنوز به‌درستی تبیین نشده است و مشخص نیست توسعه صادرات موردنظر است یا جایگزینی واردات.

طیبی با تأکید بر این که توسعه اقتصاد ایران در گرو صدور کالاهای غیرنفتی است گفت: برای موفقیت در اهداف خود باید از شعار دادن پرهیز کرد.

وی گفت: برخی تصمیمات که برای صادرات اتخاذ می‌شود، سیاسی است و به جنبه‌های اقتصادی توجه نمی‌شود.

وی شرایط موفقیت صادرات را استمرار آن اعلام کرد و گفت: در زمانی که برای صادرات تبلیغات و بازاریابی صورت می‌گیرد، به دلایل مختلف از صادرات کالا جلوگیری می‌شود که به مصلحت کشور نیست.

این صادرکننده با اشاره به این که جلسات شورای عالی

عدم محوریت «توسعه صادرات» در بسیاری از دستگاه‌های اجرایی ذی‌ربط و عدم همسویی و هماهنگی آنها در پیشبرد و توسعه صادرات غیرنفتی و صنعتی کشور - نبود بازار سرمایه

- نبود «استراتژی توسعه اقتصادی کشور» و به تبع آن نامشخص بودن «سیاست‌های توسعه تجارت خارجی»، «توسعه صنعتی» و...

- رواج فرهنگ مصرفی و وجود جوی منفی در اذهان عمومی در ارتباط با توسعه صادرات غیرنفتی و صنعتی - عدم شناخت کافی از بازارهای جهانی و تحولات اقتصادی در سطح بین‌المللی - وجود نوسانات در روابط خارجی - و...

وزیر صنایع در پایان سخنان خود گفت: با توجه به مراتب فوق، پیشنهادهای زیر را جهت امعان‌نظر و انجام بحث‌های کارشناسی تقدیم می‌دارم تا به نحو مقتضی در قطعنامه همایش درج گردد:

۱- ضرورت تشکیل مستمر جلسات «شورای عالی صادرات» حداقل ماهی یک بار. تشکیل به‌موقع این جلسات نقش مؤثری در هدف‌گزاری، برنامه‌ریزی، هدایت و ایجاد هماهنگی و همسویی بین دستگاه‌های اجرایی ذی‌ربط دارد.

۲- لزوم تعیین اهداف صادرات غیرنفتی کشور قبل از شروع سال جدید و تدوین برنامه اجرایی تحقق آن حداکثر تا پایان دی ماه هر سال به‌منظور تصویب و ابلاغ آن توسط شورای عالی صادرات به دستگاه‌های اجرایی ذی‌ربط.

۳- لزوم تثبیت نسبی قوانین و مقررات اداری و اقتصادی کشور برای یک دوره حداقل سه ساله در جهت دادن امکان برنامه‌ریزی به عوامل اقتصادی کشور.

۴- ضرورت فرهنگ‌سازی در جامعه به نحوی که «صادرات یک ارزش و باور عمومی» گردد.

۵- ضرورت رقابتی کردن قیمت‌ها و کیفیت‌ها از طریق به‌کارگیری تمهیداتی جهت آزادسازی و کاهش بوروکراسی‌ها و نیز تأمین منابع ارزی و تسهیلات ریالی لازم به‌منظور حداکثر بهره‌برداری مطلوب از ظرفیت‌های بلااستفاده موجود.

۶- لزوم ایجاد شرکت‌های بزرگ صادراتی و نیز تشکیل‌های صادراتی همگن جهت یافتن توان رقابت در بازارهای جهانی.

می‌گردد نه تنها ظرفیت‌های بلااستفاده تکمیل گردد، بلکه در صورت عدم وجود ظرفیت اضافی، ظرفیت‌های جدید تولیدی ایجاد و گسترش پیدا کنند که باعث ایجاد اشتغال می‌شود.

۲- اشتغال:

مصادیق تأثیرگذاری صادرات غیرنفتی بر اشتغال را می‌توان در زمینه‌های تولید، فراوری و بسته‌بندی برای صدور و بازاریابی محصول جست‌وجو کرد. از طرف دیگر همان‌طور که اشاره شد تکمیل و گسترش ظرفیت تولیدی نیز به‌طور مستقیم در اشتغال تأثیر می‌گذارد.

۳- تأمین ارز کالا:

به‌واسطه افزایش صادرات کالاها و خدمات، ذخیره ارزی کشور فزونی می‌یابد و می‌تواند در جهت سرمایه‌گذاری‌های جدید مؤثر واقع شود.

۴- افزایش رشد اقتصادی و سطح رفاه:

وجود یک صادرات موفق، رونق اقتصادی، افزایش درآمد سرانه، درآمد ملی و سرانجام بهبود سطح زندگی عمومی را برای مردم به ارمغان می‌آورد و می‌تواند در فقرزدایی مؤثر واقع شود.

۵ کاهش قیمت:

صادرات موفق و تولید انبوه باعث کاهش قیمت محصولات تولیدی به نفع مصرف‌کنندگان می‌گردد.

۶- بهبود کیفیت:

توسعه صادرات می‌تواند در بهبود کیفیت تولیدات داخلی (به‌منظور رقابت با تولیدات خارجی) مؤثر باشد.

آقای سعیدی‌کیا در زمینه اهمیت سیاسی صادرات گفت: امروزه صادرات کالاها و خدمات از جمله ابزارهای تعیین‌کننده در مباحث سیاسی در جهان به‌شمار می‌رود. به همین دلیل هنگامی که دولت‌ها قصد تحمیل خواست‌های خود به دیگر کشورها را داشته باشند، در صورت در دست داشتن چنین ابزاری از آن سود می‌برند. در موارد متعددی، شاهد تحریم اقتصادی یک کشور و ممنوعیت‌های صدور کالا به آن بوده‌ایم. وی سپس به اهمیت علمی و فنی صادرات اشاره کرد و یادآور شد: صادرات موفق قادر به تحصیل منابع مالی قابل‌توجه برای شرکت‌هاست. وجود این منابع مالی به شرکت این توان را می‌بخشد که بخش‌های تحقیقاتی خود را مورد حمایت بیشتری قرار داده و خلاقیت، نوآوری و بهبود کیفیت را برای کالاهای خود سرلوحه کار قرار دهد. به‌ویژه آنکه

صادرات باید فعال باشد تا راهکارهای عملی را در این زمینه پیدا کرد، گفت: با وجود آن که در دو سه سال اخیر با توجه به تورم، قیمت کالاها ۷۰ درصد افزایش یافته، ولی قیمت دلار ثابت مانده است که این امر به نفع صادرات نیست.

طیبی در پایان گفت: با شرایط فراهم شده، صادرکنندگان از دولت کمک نمی‌خواهند ولی انتظار دارند از ایجاد مانع برای صادرات نیز خودداری شود.

سخنران بعدی آقای محمد سعیدی‌کیا، وزیر جهاد سازندگی بود. وی گفت: کشور ما به‌درستی دریافته است که نکیه همیشگی بر عواید حاصل از صادرات نفتی نه عملی است و نه منطقی. علاوه بر این، اتکا بیش از حد به صادرات این ماده استکار و خلاقیت را برای رسوخ در بازارهای بین‌المللی برای صادرات سایر کالاها اگر از بین نبرد، آن را شدیداً تضعیف خواهد نمود.

بدون تردید یکی از دلایلی که ما نتوانسته‌ایم سهم درخورد خود را در تجارت جهانی به‌دست آوریم و همدوش با سایر کشورها حرکت نماییم، همین اتکا بیش از حد به صادرات نفت است.

وی به اهمیت صادرات غیرنفتی اشاره کرد و گفت: به صادرات می‌توان از جنبه‌های مختلفی نگریست که هر کدام دارای اهمیت خاص و موقعیت ویژه است که عبارتند از:

الف) اهمیت اقتصادی - اجتماعی صادرات

ب) اهمیت سیاسی صادرات

ج) اهمیت علمی و فنی صادرات

د) اهمیت فرهنگی صادرات

الف) اهمیت اقتصادی - اجتماعی صادرات

برخی از جنبه‌های اقتصادی - اجتماعی صادرات به شرح زیر است:

۱ افزایش ظرفیت‌های تولیدی:

اصولاً تولید با تقاضا شکل می‌گیرد. اگر تنها تقاضای داخلی مطرح باشد، تولید تا جایی افزایش می‌یابد که عرضه و تقاضای داخلی متعادل شوند ولی در صورتی که تقاضای خارجی (صادرات) هم مطرح باشد در این حالت ظرفیت‌های بلااستفاده تولیدی هم وارد چرخه عرضه می‌شود و تولید تا ظرفیت کامل افزایش می‌یابد. بنابراین صادرات غیرنفتی باعث

ترکیب صادرات کشور به خاطر موقعیت جغرافیایی ایران، تنوع آب و هوایی و مزیت نسبی آن است. البته با انجام کار بیشتر روی این محصولات و افزایش ارزش افزوده می‌توان استفاده مطلوب‌تری از این دسته محصولات به عمل آورد.

در بخش کشاورزی، زیربخش‌های زراعت، دام و طیور، شیلات و آبزیان و جنگل و مرتع قرار دارند که به لحاظ وظایف سه زیربخش مذکور یعنی زیربخش‌های دام و طیور، شیلات و آبزیان و جنگل و مرتع در حوزه وظایف وزارت جهاد سازندگی می‌باشد.

در سه زیربخش یادشده، محصولاتی تولید می‌شود که در صادرات غیرنفتی جایگاه ارزشمندی را به خود اختصاص می‌دهند. از جمله در زیربخش دام و طیور، صادرات روده و پشم و در زیربخش شیلات و آبزیان، صادرات خاویار، میگو، انواع ماهی‌ها و در زیر بخش جنگل و مرتع، صادرات انواع گیاهان دارویی حایز اهمیت بسیار هستند.

البته در هر سه زیربخش مذکور، مزیت‌های نسبی خوبی وجود دارد و در صورت فراهم شدن فضای مطلوب اقتصادی امکان بروز این مزیت‌ها و بنابراین گسترش صادرات غیرنفتی وجود دارد. همچنین وزارت جهاد سازندگی فعالیت گسترده‌ای در صنایع روستایی دارد و صادرات فرش که یکی از اقلام ارزشمند صادرات کشور است، بخش مؤثری در این مقوله قرار می‌گیرد.

با محور شدن بخش کشاورزی در برنامه دوم، وظیفه بخش کشاورزی سنگین‌تر شده است. یعنی علاوه بر مشارکت در گسترش و توسعه صادرات غیرنفتی، باید بخش‌های دیگر اقتصادی را نیز مورد حمایت محوری قرار دهد.

با توجه به موضوع اخیر و تولی سه زیربخش کشاورزی، وزارت جهاد سازندگی وظیفه مهمی در اقتصاد کشور داراست و مسایلی همچون امنیت غذایی، خوداتکایی اقتصادی و تولید محصولات استراتژیک وظیفه یادشده را سنگین‌تر می‌نماید.

کل صادرات وزارت جهاد سازندگی در سال ۱۳۷۵، به ارزش حدود ۱۹۲ میلیون دلار بوده است و در سال مذکور حدود ۶ درصد درآمد ارزی حاصل از صادرات غیرنفتی مربوط به وزارت جهاد سازندگی بوده است.

با توجه به اینکه اغلب خانوارهای روستایی در امر تولید فرش اشتغال داشته و تحت پوشش وزارت جهاد سازندگی می‌باشند، این وزارت، بر تحصیل درآمد ارزی حدود ۶۰۰

صادرات در دنیایی پر از رقابت صورت می‌پذیرد و نوآوری و کیفیت برتر از عوامل تعیین‌کننده به حساب می‌آید. از طرفی حضور و برخورد با دنیای خارج باعث مراوده اطلاعاتی می‌شود که خود موجب افزایش دانش و اطلاعات فنی می‌گردد. وزیر جهاد سازندگی در زمینه اهمیت فرهنگی صادرات اظهار داشت: یکی از مهم‌ترین وسایل تبلیغاتی و انتقال فرهنگی به دیگر نقاط دنیا، صدور کالا به آن سوی مرزهاست. با صادرات برنامه‌ریزی شده می‌توان الگوهای مصرفی، فرهنگی و حتی باورهای جوامع موردنظر را تا حد زیادی تحت‌تأثیر قرار داد.

اقای سعیدی‌کیا سپس به اهمیت و جایگاه صادرات غیرنفتی در توسعه کشور پرداخت و گفت: نذایر نفت همچون هر منبع تمام‌شدنی دیگر در آینده‌ای نه‌چندان دور به پایان می‌رسد و البته با توجه به اقتصاد به‌شدت وابسته به نفت، این مسأله رنک خطری محسوب می‌شود که مقام معظم رهبری با ژرف‌نگری اعلام فرمودند. به‌گونه‌ای که صادرات غیرنفتی به‌عنوان یک استراتژی توسعه اقتصادی پذیرفته شد و حتی در پی‌ریزی برنامه ایران ۱۴۰۰ به نحو بارزی مدنظر قرار گرفت.

به هر حال، با عنایت به رشد جمعیت و نیازهای جمعیت فعلی و آتی، نیازهای ارزی بخش‌های مختلف اقتصادی، تأمین سرمایه برای تولید و فرآوری انرژی موردنیاز کشور، کنترل تورم و حفظ ارزش پولی ملی و... اتکا به درآمدهای بی‌ثبات و کوتاه‌مدت صادرات نفت، سیاست درست و منطقی نبود و حتماً می‌بایست توسعه همه‌جانبه بر مبنای یک استراتژی بلندمدت باثبات و منطقی پایه‌ریزی می‌شد و لذا استراتژی توسعه صادرات غیرنفتی به‌عنوان یک ضرورت در توسعه پایدار پذیرفته شد.

اقای سعیدی‌کیا نگاه پیرامون اهمیت بخش کشاورزی در وزارت جهاد سازندگی در صادرات غیرنفتی اظهار داشت: در استراتژی توسعه صادرات غیرنفتی، بخش کشاورزی نقش شایسته و محوری داشته و دارد. محصولات کشاورزی از دیرباز در زمره اقلام صادراتی ایران قرار داشته و هرگاه سخن از صادرات غیرنفتی به‌میان آمده، بزرگ‌ترین ارقام مربوط به این کالاها بوده است. در حال حاضر نیز محصولات کشاورزی نقش مهمی را در صادرات ما بازی می‌کنند. حضور مستمر و پر قدرت محصولات و فرآورده‌های کشاورزی در

- تأمین شرایط زیست‌محیطی مناسب جهت بازسازی طبیعی ذخایر آبزیان

- افزایش صید از ذخایر گونه‌های کمتر برداشت شده

- حفظ و احیاء گسترش و غنا بخشیدن به منابع طبیعی تجدیدشونده به عنوان منابع پایه بستر حیات و فعالیت‌های اقتصادی و اجتماعی و عامل اساسی استمرار تولید کشاورزی و برقراری تعادل اکوسیستم‌های مختلف و حفظ ذخایر ژنتیکی و ایجاد ارتباط اصولی انسان با محیط زیست در زیربخش جنگل و مرتع.

امید است با تلاش هماهنگ مجموعه خدمت‌گزاران در دولت بتوانیم با رفع موانع قانونی و اجرایی در توسعه صادرات غیرنفتی و ایجاد تنوع صادراتی در کالاها و کشورهای و همچنین توجه به مزیت‌های نسبی و ایجاد ثبات اقتصادی و بیمه صادرات به اهداف بلند صادرات غیرنفتی نایل آمده و یکی از آرزوهای مقام ولایت و دولت و ملت شهیدپرور تحقق یابد.

بدیهی است در مسیر این حرکت ارزشمند باید به سرمایه‌گذاری بر روی تحقیقات پایه‌ای در جهت گسترش صادرات غیرنفتی توجه خاص مبذول داشت.

وزیر معادن و فلزات از دیگر سخنرانان همایش «عزم ملی برای صادرات» بود.

وی گفت: تولیدات معدنی و فلزی این وزارتخانه تا پایان سال جاری به ۴۰۰ میلیون دلار افزایش می‌یابد.

آقای اسحاق جهانگیری گفت: در گذشته در بهترین شرایط برای صادرات، سهم کشور ما در این بخش از یک‌دهم درصد تجارت جهانی تجاوز نکرده است.

وی پیش‌بینی کرد: در سال ۱۳۸۰ رقم صادرات مرتبط با بخش معادن و فلزات افزون بر یک میلیارد و ۲۰۰ میلیون دلار برسد.

وزیر معادن و فلزات افزود: صادرات محصولات این وزارتخانه در شش ماهه اول سال جاری در مقایسه با مدت مشابه سال گذشته ۴۶ درصد افزایش نشان می‌دهد.

به گفته وی سهم تجارت جهانی کالاها در ارتباط با این وزارتخانه در سال ۱۹۹۴ به میزان ۶۶۴ میلیارد دلار بوده است ولی با وجود توانمندی‌های بالقوه در این زمینه، صادرات این گونه محصولات محدود است.

وزیر معادن و فلزات اضافه کرد: در سال گذشته ۶ میلیون

میلیون دلار حاصل از صدور فرش، نقش و سهم بسزایی دارد. آقای سعیدی‌کیا در پایان، اهم خط‌مشی‌ها و سیاست‌های اجرایی در برنامه بلندمدت صادراتی وزارت جهادسازندگی را به این شرح اعلام کرد:

الف) اهداف کیفی بلندمدت در ارتباط با صادرات

- توسعه زمینه‌هایی از تولید که دارای ظرفیت رشد و مزیت نسبی می‌باشند، به منظور توسعه صادرات و تأکید بر صدور تولیدات فرآوری شده

- حفظ و حراست از منابع دام و طیور و آبزیان و سرمایه‌گذاری‌های موجود در این زیربخش‌ها و افزایش کیفی تولیدات دامپروری

- اقتصادی کردن فعالیت‌های پرورش دام و طیور و آبزیان

- تأمین شرایط جامع بهداشت دام و طیور و آبزیان

- توسعه سرمایه‌گذاری در گسترش صنعت دامپروری مشتمل بر صنعت مرغداری، گاو‌داری و پرواربندی

- شناخت منابع تولید فرآورده‌های تولید جنگل و مرتع و تغییر وضعیت موجود یعنی صادرات مواد خام و تکیه بر صادرات مواد پردازش شده

- توسعه کشت گیاهان دارویی و صنعتی

- حمایت و تشویق بخش زراعت چوب و اجازه صادرات محصولات تولیدی در صورت مازاد تولید

ب) خط‌مشی‌های بلندمدت در ارتباط با صادرات

- گسترش فنون اصلاح نژادی شامل تلقیح مصنوعی و انتقال جنین در دستیابی به دام‌های برتر

- توسعه خدمات مناسب بهداشتی و دامپزشکی به منظور کاهش ضایعات و بهبود کیفی تولیدات دامی

- بسط و توسعه خدمات بیمه دام و طیور و محصولات دامی به منظور برقراری تضمین برای سرمایه‌گذاران و تولیدکنندگان

- توسعه شبکه جمع‌آوری محصولات و صنایع تبدیلی محصولات زیربخش دام و طیور و آبزیان

- توسعه تحقیقات کاربردی در زیربخش دام و طیور و آبزیان، جنگل و مرتع

- حفظ و احیاء و بازسازی منابع تولید آبزیان در چارچوب توسعه پایدار محیط

افزایش ارزش افزوده در تولید آبزیان و افزایش کارآیی واحدهای بهره‌بردار

وی افزود: صادرکنندگان کوچک می‌توانند در کنار صادرکنندگان بزرگ و باتجربه و در قالب تشکلهای رسمی مثل اتحادیه‌ها و تعاونی‌های صادرکنندگان اقدام به صادرات کنند.

سخنران مراسم افتتاحیه این همایش آقای مجتبی خسروتاج، معاون صادراتی وزارت بازرگانی و رییس کل مرکز توسعه صادرات ایران بود که عمده‌ترین موانع صادرات کشور را تشریح کرد.

رییس کل مرکز توسعه صادرات ایران اعلام کرد: در صادرات کالاهای غیرنفتی موانعی وجود دارد که با عزم و باور عمومی می‌توان آنها را برطرف کرد و به اهداف موردنظر رسید.

مجتبی خسروتاج در حضور چند تن از وزیران و جمع زیادی از صادرکنندگان و تولیدکنندگان، مشکلات ۶۰ درصد صادرکنندگان را عدم ثبات قوانین و مقررات، تشریفات گمرکی، نحوه قیمت‌گذاری در مرکز توسعه صادرات ایران، هزینه‌های بازاریابی و کمبود نقدینگی اعلام کرد.

وی افزود: تهیه مواد اولیه از خارج، پیمان‌سپاری، غیرواقعی بودن قیمت ارز سه‌هزار ریالی و سیستم اطلاع‌رسانی نیز از مهم‌ترین مسایل صادرکنندگان است.

معاون وزارت بازرگانی سپس هشت پیشنهاد و راه‌حل که از سوی ۶۰ درصد از صادرکنندگان برای تسهیل در امور صادرات پیشنهاد شده را اعلام کرد.

تأمین نقدینگی، ایجاد امکانات، ثبات در سیاست‌های اقتصادی، تثبیت مقررات صادراتی، اختصاص صددرصد ارز حاصل از صادرات به صادرکنندگان، حذف پیمان‌سپاری، بوروکراسی اداری و جلوگیری از قاچاق کالا از اهم پیشنهادات ایشان بود.

خسروتاج گفت: به‌نظر می‌رسد که سیاست‌های تشویقی به مراتب بهتر از سیاست‌های تنبیهی نتیجه‌بخش است.

معاون اول رییس‌جمهوری در پایان این همایش به دوازده تن از صادرکنندگان موفق بخش‌های دولتی و خصوصی، لوح تقدیر و جوایزی اهدا کرد.

تن فولاد و ۲۴۰ هزار تن فلزات غیرآهنی نظیر مس، سرب، روی و غیره تولید شد که بخش اعظم آن در داخل کشور به مصرف رسید.

جهانگیری سپس با تأکید بر این که ایران دومین تولیدکننده سنگ خام تزئینی در جهان است گفت: سال گذشته ۱۶۰ هزار تن سنگ به ارزش ۴۰ میلیون دلار صادر شد که در مقایسه با سایر کشورها بسیار ناچیز است.

وی تصریح کرد: با وجود ذخایر غنی سنگ، صادرات کشور ما در آمارهای جهانی به حساب نمی‌آید که عمده‌ترین عامل آن عدم فرآوری سنگ است.

وزیر معادن و فلزات خاطرنشان کرد: کشور ما قادر است علاوه بر صادرات فولاد و مواد معدنی، اقلام دیگری نظیر نسوزها، انواع پودرهای صنعتی، نمک و فرآلیاژها را صادر کند که به این ترتیب افق روشنی برای این بخش پیش‌بینی می‌شود.

وی افزود: سیاست بخش معادن و فلزات بر عدم صدور مواد خام معدنی استوار است و در نظر است با فرآوری هر چه بیشتر مواد معدنی با ارزش افزوده بالا، ضمن تأمین نیازهای داخلی، بخشی از آن صادر شود.

جهانگیری در عین حال گفت: در گذشته تمام سیاست‌های کشور اعم از مالی، بانکی، تأسیساتی، اسکله‌ها و مواد اولیه برای واردات طراحی شده بود که درنظر است با تصحیح سیاست‌ها، صادرات جایگزین واردات شود.

مرتضی حاجی وزیر تعاون نیز در مراسم روز صادرات گفت: همه باید در سطح ملی به صادرات فکر کنند. در قانون اساسی، فعالیت‌های اقتصادی در بخش‌های دولتی، خصوصی و تعاونی دیده شده و بخش تعاون نیز باید در صادرات نقش داشته باشد.

وی میزان صادرات بخش تعاون در سال‌های ۷۴ و ۷۵ را به ترتیب ۱۲/۷ و ۱۱/۸ درصد کل صادرات غیرنفتی کشور ذکر کرد و افزود: باید با رفع موانع و مشکلات و توسعه بخش تعاون، سهم صادرات این بخش را افزایش داد.

مرتضی حاجی گفت: برنامه وزارت تعاون بر این است که اتاق تعاون نسبت به گذشته فعال‌تر عمل کند و با استفاده از تجارب اتاق بازرگانی و صنایع و معادن ایران، نقش هدایت‌کننده برای صادرات بخش تعاون داشته باشد.